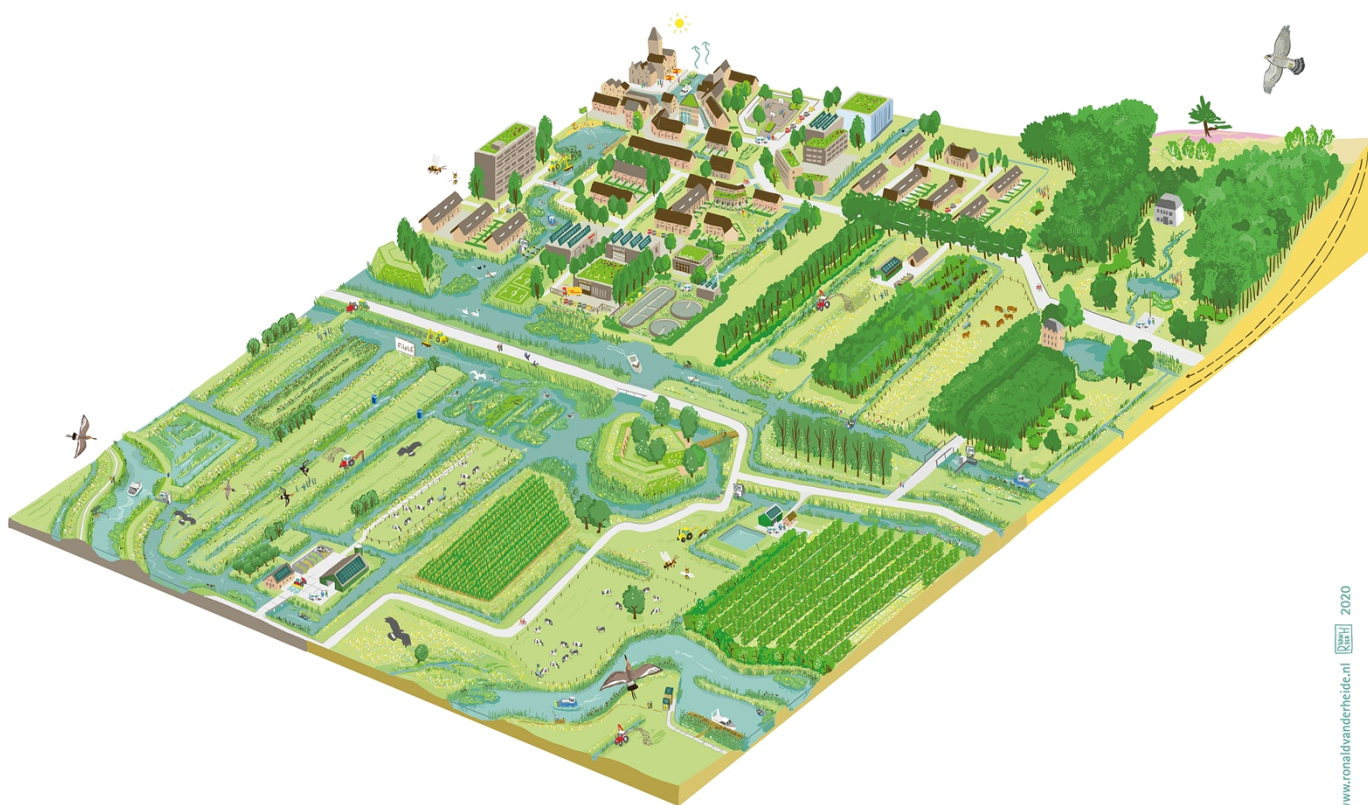

Tussenstand proces doelen overig water

augustus 2020

www.ronaldvanderheide.nl 2020

Bijlage 3 bij: Bestuursvoorstel ontwerp KRW-maatregelen en ontwerp KRW-doelen 2022-2027
Documentnr.: 1653109
Datum: augustus 2020

**SCHOON
en GEZOND
WATER**

Inhoud

1. Op naar een nieuw programma Gezond Water	3
2. Streefbeelden	3
2.1 Vier kenmerkende gebieden binnen ons beheergebied.....	3
2.2 De streefbeelden per type gebied	4
3. Vooruitblik doelen overig water	6
3.1 Methodiek opstellen doelen overig water in het kort.....	7
3.2 Lange termijn doelen vs. tussendoelen.....	7
3.3 Logische clustering maakt de doelen werkbaar	7
4. Huidige toestand.....	8
5. Vooruitblik maatregelen	11

1. Op naar een nieuw programma Gezond Water

Schoon water is een essentiële randvoorwaarde voor planten en dieren en is een onderdeel van een aantrekkelijke leefomgeving voor de mens om te werken, te wonen en te recreëren. Om de waterkwaliteit in ons beheergebied te verbeteren worden er voor de grotere oppervlaktewateren maatregelen genomen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook gelden voor deze grotere wateren doelen en monitoringseisen die worden voorgeschreven door de Europese regelgeving. De maatregelen die ons waterschap inzet voor het bereiken van de KRW-doelen zijn in het voorstel waar deze notitie een bijlage bij is, beschreven.

In de kleinere oppervlaktewatergangen, ook wel het overig water genoemd, formuleren we als waterschap zelf doelen en maatregelen. Dit doen we samen met de gebiedspartijen in ons beheergebied. Immers, om de kwaliteit in het overig water te verbeteren zijn we mede afhankelijk van deze derden. Werken aan waterkwaliteit doen we dan ook samen. De KRW-maatregelen én de overige maatregelen vormen samen het programma Gezond water 2022-2027.

Deze notitie gaat in op de totstandkoming van de doelen voor het overig water. We informeren u over de streefbeelden die voor werken aan waterkwaliteit zijn ontwikkeld en hoe we deze toepassen. We blikken vooruit op het opstellen van de doelen en informeren u over de huidige situatie van de waterkwaliteit in ons beheergebied die op dit moment is vastgesteld. Ook herhalen we kort in dit document de strategie voor de mogelijke maatregelen die door het college eerder is opgesteld en gedeeld is met de commissie in april jl.

Deze notitie is een informatief tussenproduct. Later dit jaar worden de, met de gebiedspartijen overeengekomen doelen en de keuzes die er nog te maken zijn in de maatregelen aan u voorgelegd.

2. Streefbeelden

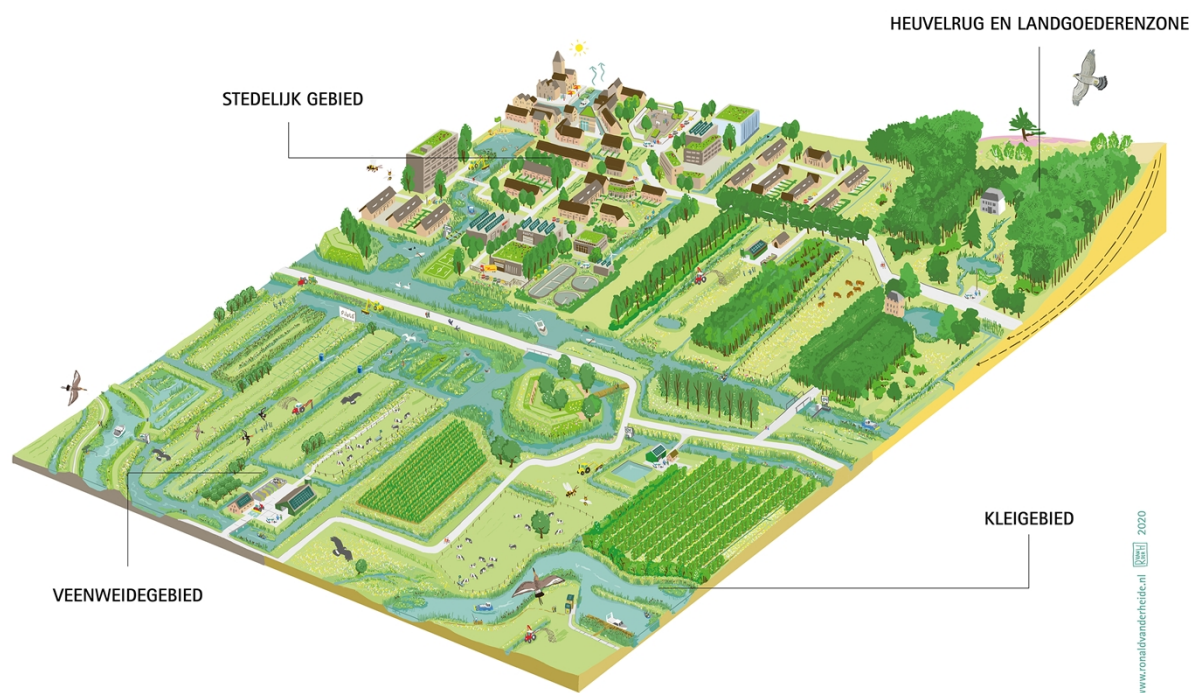
Werken aan de verbetering van de waterkwaliteit kunnen we niet alleen. Hiervoor werken we samen met gebiedspartijen. In de afgelopen jaren hebben we ervaren dat het voor de bereidheid van derden om mee te werken belangrijk is dat ze weten waar ze het voor doen. Immers, als het beeld ontbreekt waar je naar streeft en je niet weet wanneer het goed is, is het lastig en weinig inspirerend om je in te zetten om de situatie te verbeteren. Daarom zijn de afgelopen jaren in onze samenwerking met gemeenten streefbeelden opgesteld, met daarin vier of vijf oplopende niveaus van de waterkwaliteit in het stedelijk gebied. In de praktijk merkten we dat deze streefbeelden aansprekend zijn en goed werken in de communicatie. Daarom zijn ook voor de andere kenmerkende gebieden binnen ons beheergebied streefbeelden ontwikkeld. Daarnaast geven we met deze streefbeelden ook invulling aan het advies van de Rekenkamercommissie¹ om te werken met streefbeelden.

2.1 Vier kenmerkende gebieden binnen ons beheergebied

De omstandigheden, oorzaken van een slechte waterkwaliteit, inzet van maatregelen en te behalen doelen zijn niet in ons hele beheergebied gelijk. Deze zijn mede afhankelijk van het type gebied, de (overheersende) gebruiksfunctie en het bodemtype. Daarnaast verschillen de 'ideaalbeelden' per type gebied. Het ideaalbeeld voor een sloot in het stedelijk gebied is anders dan een sloot in het agrarisch gebied. Om deze redenen is er een indeling gemaakt van ons beheergebied in vier typen gebieden.

¹ 'Implementatie Kaderrichtlijn Water bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden', Rekenkamercommissie, februari 2019.

In de animatie in figuur 1 zijn deze vier verschillende typen gebieden en hun kenmerken visueel weergegeven. De vier kenmerkende gebieden zijn: stedelijk gebied, veenweidegebied, kleigebied en heuvelrug en landgoederenzone. Waar deze typen gebieden in ons beheergebied voorkomen, wordt toegelicht in hoofdstuk 3.

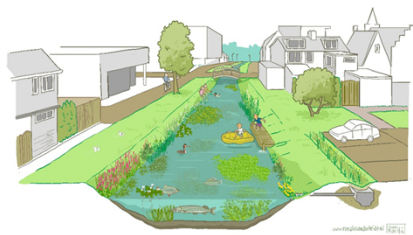
Figuur 1: Overzicht van de vier kenmerkende gebieden in ons beheergebied

2.2 De streefbeelden per type gebied

Voor deze verschillende typen gebieden zijn streefbeelden opgesteld. Deze zijn onderstaand weergegeven. Bij de streefbeelden voor het stedelijk gebied zijn, als voorbeeld, ook de globale kenmerken weergegeven. Deze worden momenteel nog gedetailleerder en voor alle streefbeelden uitgewerkt.

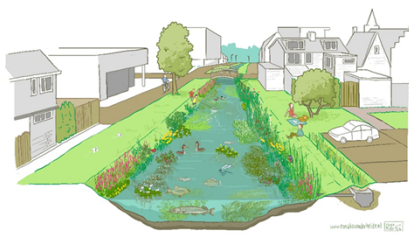
Streefbeelden Stedelijk gebied

Laag	Zichtbaar	Zichtbaar plus
- Veel kroos - Gering/weinig doorzicht - Geen waterplanten - Veel voedingsstoffen	- Redelijk wat kroos - Gering/weinig doorzicht - Weinig soorten waterplanten - Veel voedingsstoffen - Beschoeide oevers	- Redelijk wat kroos - Gering/weinig doorzicht - Weinig soorten waterplanten - Veel voedingsstoffen - Natuurlijke oevers

Levendig

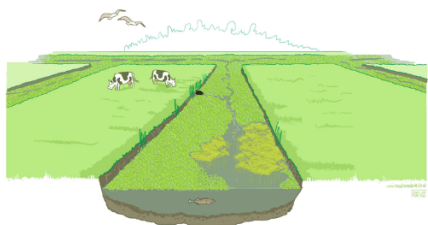
- Weinig kroos
- Helder water, doorzicht
- Diverse soorten waterplanten
- Weinig voedingsstoffen

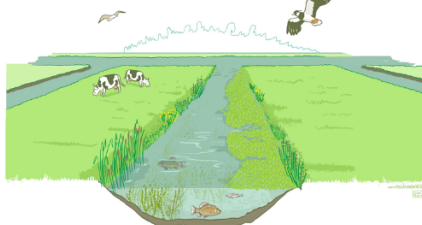
Levendig plus

- Nauwelijks kroos
- Helder water, doorzicht
- Grote variëteit waterplanten
- Weinig voedingsstoffen

Streefbeeld Veenweidegebied

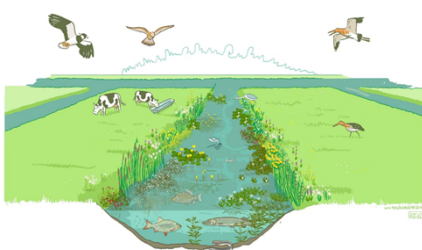
Laag

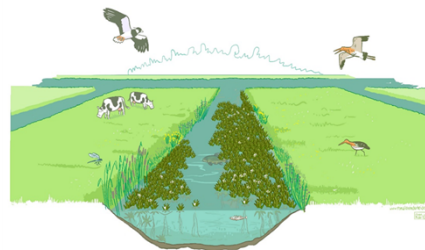
Zichtbaar

Levendig

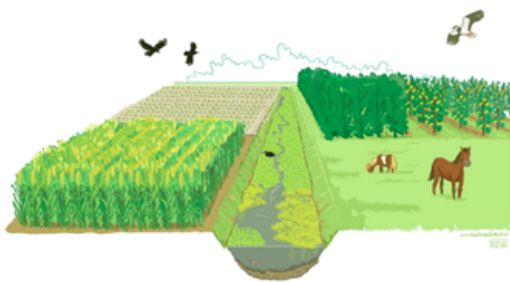

Levendig plus

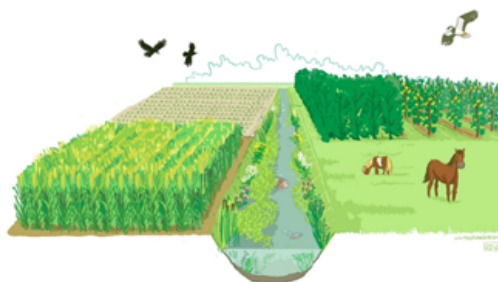

Krabbescheer

Streefbeeld Kleigebied

Laag

Zichtbaar

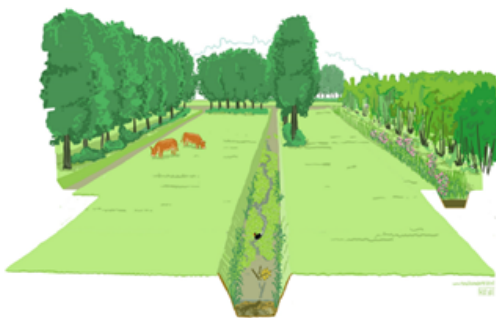

Levendig

Levendig plus

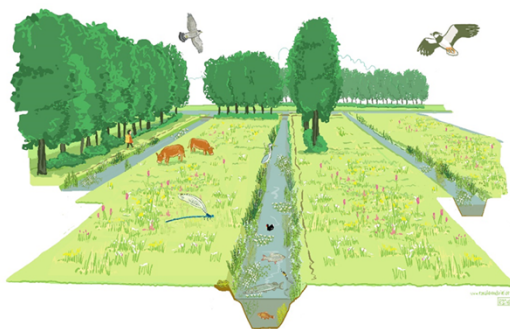
Streefbeelden Heuvelrug en landgoederenzone

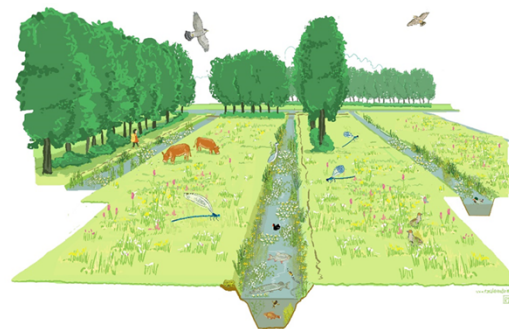
Laag

Zichtbaar

Levendig

Levendig plus

3. Vooruitblik doelen overig water

Voor de KRW-waterlichamen zijn ecologische doelen vastgelegd met de daarvan afgeleide fysisch-chemisch vereisten. De KRW-waterlichamen zijn representatief gesteld voor grotere gebieden, maar beslaan zelf vaak slechts een klein deel van al het oppervlaktewater (5% bij ons waterschap). De overige wateren bezitten soms bijzondere ecologische waarden. Er zijn momenteel echter geen duidelijke toetsingskaders en doelen voor het overig water.

Daarom is gesteld dat we in de periode 2016-2021 doelen voor het overig water opstellen. Hierover zijn afspraken gemaakt met de provincies, gezien hun toezichthoudende rol en het feit dat de doelen voor het overig water in de regionale waterprogramma's van de provincies vastgelegd gaan worden. Nadat de doelen voor de eerste keer zijn op- en vastgesteld, zullen de doelen voor het overig water hetzelfde ritme gaan volgen als de KRW-doelen. Dit betekent dat de doelen iedere zes jaar, indien nodig, geactualiseerd zullen worden. Voor het behalen van de doelen geldt een inspanningsverplichting en dus geen resultaatsverplichting, zoals bij de KRW.

3.1 Methodiek opstellen doelen overig water in het kort

Bij het opstellen van de doelen voor het overig water wordt de 'Handleiding doelaafleiding overig water' van de STOWA gevolgd. Deze methodiek komt grotendeels overeen met de KRW-systematiek. Dit betekent: huidige situatie + maatregelen = doelen.

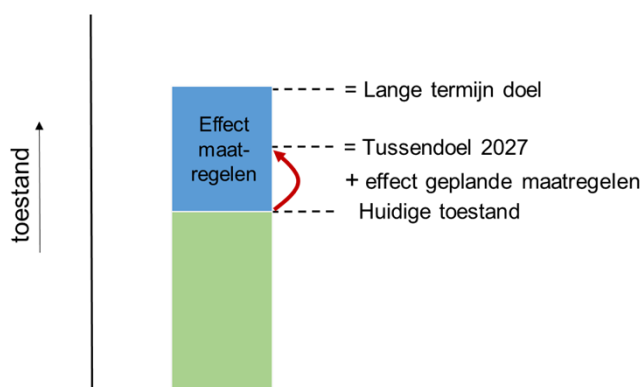
Voordat er gestart wordt met het in beeld brengen van de huidige situatie, wordt er echter eerst gekeken of er een logische clustering van watergangen plaats kan vinden. Alle sloten een apart doel is immers onwerkbaar. Na het vaststellen van een logische clustering, wordt de huidige situatie binnen de clusters bepaald. Dit wordt gedaan aan de hand van de beschikbare monitoringsdata.

Vervolgens worden de mogelijke maatregelen en de potentie van de gebieden geïnventariseerd. Op basis van de effecten die de mogelijke maatregelen hebben worden tot slot de doelen bepaald. Deze doelen geven inzicht in het maximaal haalbare doel in de watergangen. Deze worden ook wel de 'lange termijn doelen' genoemd.

3.2 Lange termijn doelen vs. tussendoelen

Zoals gezegd staat het maximaal haalbare doel, ofwel lange termijn doel, gelijk aan de huidige toestand plus de verwachte effecten van alle ecologisch zinvolle maatregelen. Deze lange termijn doelen worden door ons, het waterschap, op basis van ecologische expertise en gebiedskennis bepaald en getoetst bij de gebiedspartijen (herkennen zij de potentie van de watergangen?). Dit is de gewenste situatie waar we naar streven.

In tegenstelling tot de KRW-waterlichamen is er geen verplichting om dit maximaal haalbare doel in het overig water in 2027 bereikt te hebben. Om wel een richtwaarde en ambitie neer te leggen, waar we dan willen staan, worden er voor het jaar 2027 tussendoelen bepaald. Deze tussendoelen worden bepaald door de huidige situatie + het effect van de maatregelen die in de komende periode naar verwachting worden uitgevoerd. Hoe meer maatregelen, hoe groter de sprong is naar het einddoel. Dit principe is weergegeven in het figuur hiernaast.

Figuur 2: Principe bepalen lange termijn doelen en tussendoelen voor het overig water.

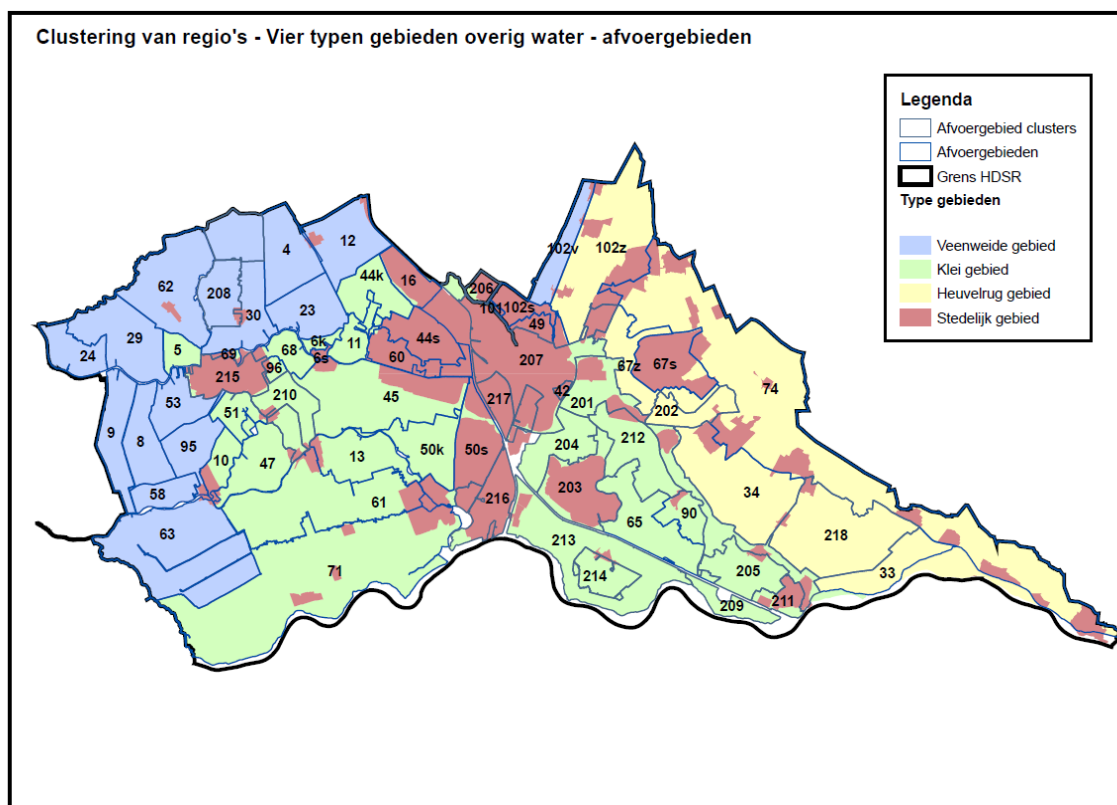
Omdat we voor de uitvoering van maatregelen grotendeels afhankelijk zijn van onze gebiedspartners, bepalen we het tussendoel 2027 samen met hen. Draagvlak en het gevoel van 'gedeelde doelen' is hierbij essentieel.

3.3 Logische clustering maakt de doelen werkbaar

Zoals gezegd is het te omslachtig om voor iedere sloot in ons beheergebied aparte doelen op te stellen. Om het werkbaar te houden wordt gewerkt met clusters, zodat grotere logische eenheden van overige

wateren ontstaan. Als basis hanteren we de onderverdeling die in hoofdstuk 2 (figuur 1) is gepresenteerd. Dit betreft de onderverdeling in vier typen gebieden, te weten: stedelijk gebied, veenweidegebied, kleigebied en heuvelrug en landgoederenzone. De doelen zullen vastgelegd worden op niveau van deze vier gebiedstypen.

Wanneer we deze typen gebieden op de kaart van ons beheergebied leggen komen we tot het beeld in onderstaande figuur 3.

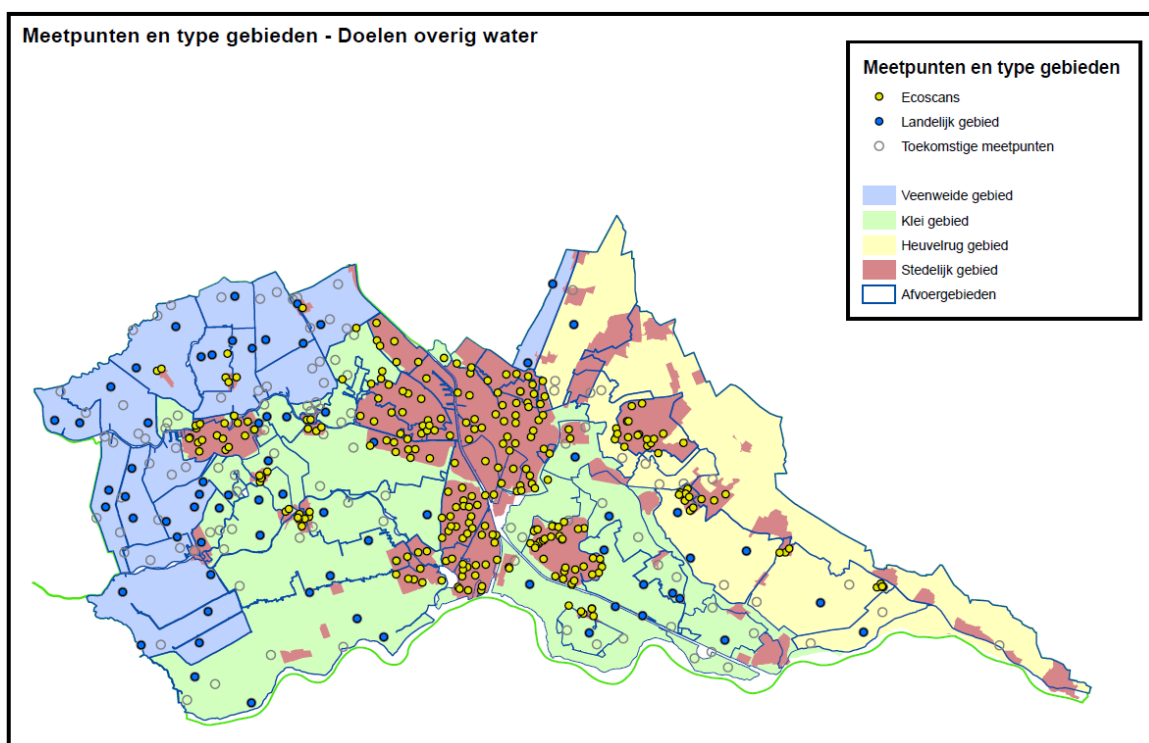

Figuur 3: Indeling van ons beheergebied in de vier typen gebieden.

In de figuur zijn, naast de ligging van de vier typen gebieden, ook nummers te zien. Dit betreffen nummers van de ongeveer 60 afvoergebieden zoals ze gehanteerd worden in de waterkwaliteitsmonitoring. Deze, meer fijnmazige afvoergebieden, dienen als achterliggende onderbouwing.

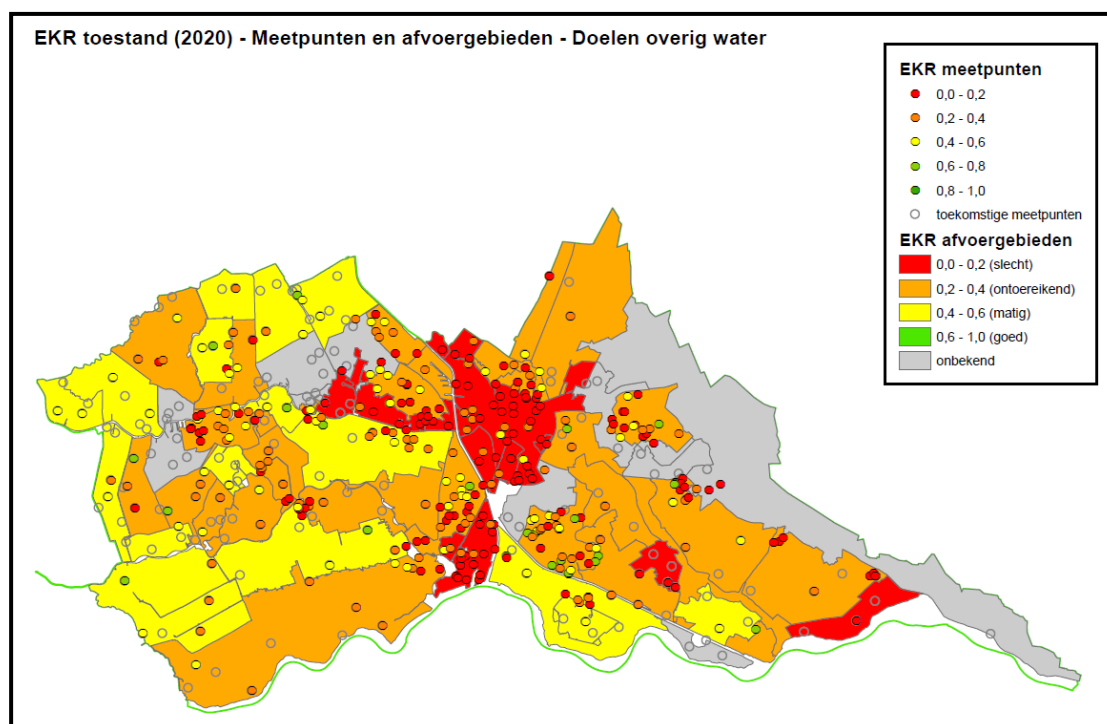
4. Huidige toestand

De eerste stap van het opstellen van de doelen voor het overig water is inmiddels doorlopen. Dit is het bepalen van de huidige toestand. Voor het bepalen van de huidige toestand wordt gebruik gemaakt van het meetnet in het landelijk gebied en van de ecoscans die worden uitgevoerd in het stedelijk gebied. In onderstaande figuur 4 zijn de meetlocaties weergegeven. Middels de samen meten projecten willen we de komende jaren aanvullende data verzamelen over de toestand van de waterkwaliteit in het overig water.

Figuur 4: Overzicht van de ligging van de meetpunten op basis waarvan de huidige toestand wordt bepaald. In blauw de meetpunten in het landelijk gebied, in geel de meetpunten in het stedelijk gebied (ecoscans meetpunten). De open rondjes op de kaart geven de meetpunten aan waarmee het meetnet zal worden uitgebreid vanaf 2020.

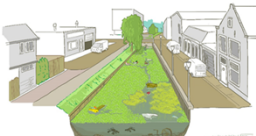
De huidige toestand wordt uitgedrukt in een EKR-score (ecologische kwaliteits ratio). Deze is bepaald door de gemiddelde EKR-scores per meetpunt te berekenen op basis van de beschikbare waterkwaliteitsdata vanaf 2006. Ook is rekening gehouden met de mate waarin een meetpunt representatief is binnen een cluster. Dit levert in figuur 5 het volgende overzicht op van de huidige toestand per afvoergebied.

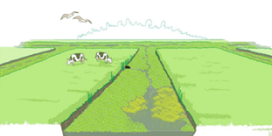
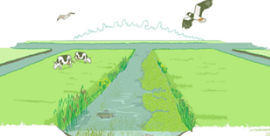
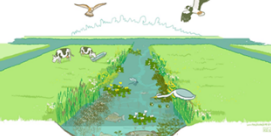
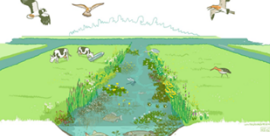
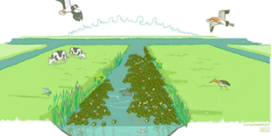
Figuur 5: Berekende EKR-klasse per afvoergebied, inclusief meetpunten die meegenomen zijn in de bepaling van de EKR klasse.

Bovenstaande figuur geeft een beeld van de huidige kwaliteit van het oppervlaktewater in ons beheergebied, uitgedrukt in EKR-scores. Ook de lange termijn doelen en de tussendoelen dienen we aan de provincie aan te leveren in EKR-scores. Echter, een EKR-score zegt weinig over hoe het er buiten daadwerkelijk uit ziet en is lastig te communiceren met de gebiedspartijen. Daarom zijn de EKR-scores gekoppeld aan de streefbeelden uit hoofdstuk 2. Dit levert onderstaande resultaten op.

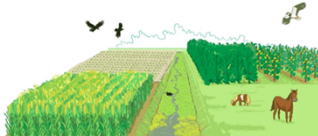
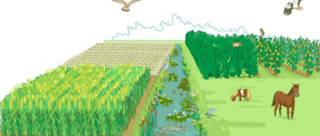
Huidige toestand: Stedelijk gebied

				
Laag	Zichtbaar	Zichtbaar plus	Levendig	Levendig plus
EKR < 0,2	EKR 0,2 – 0,3	EKR 0,3 – 0,4	EKR 0,4 – 0,6	EKR > 0,6
37% van de watergangen	21% van de watergangen	21% van de watergangen	1% van de watergangen	20% van de watergangen

Huidige toestand: Veenweidegebied

				
Laag	Zichtbaar	Levendig	Levendig plus	Krabbescheer
EKR < 0,2	EKR 0,2 – 0,3	EKR 0,4 – 0,6	EKR > 0,6	EKR > 0,6
7% van de watergangen	37% van de watergangen	42% van de watergangen	14% van de watergangen	

Huidige toestand: Kleigebied

			
Laag	Zichtbaar	Levendig	Levendig plus
EKR < 0,2	EKR 0,2 – 0,4	EKR 0,4 – 0,6	EKR > 0,6
5% van de watergangen	62% van de watergangen	23% van de watergangen	10% van de watergangen

Huidige toestand: Heuvelrug en landgoederenzone

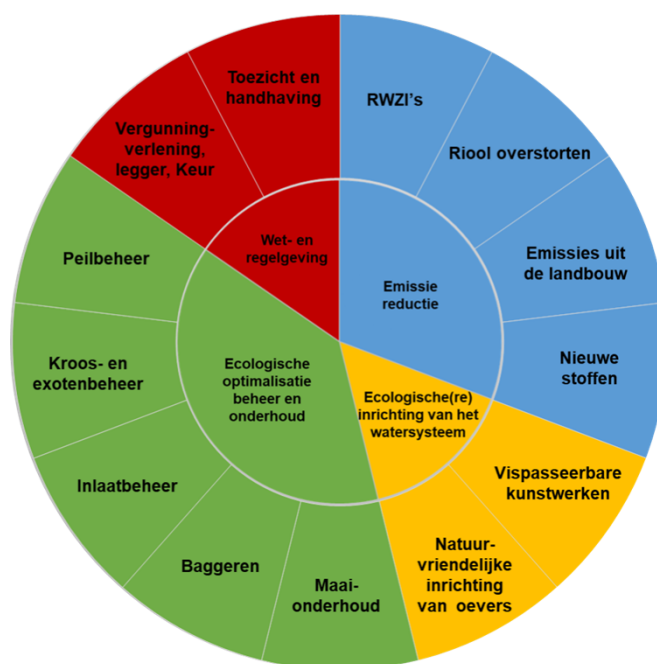
			
Laag	Zichtbaar	Levendig	Levendig plus
EKR < 0,2	EKR 0,2 – 0,4	EKR 0,4 – 0,6	EKR > 0,6
19% van de watergangen	66% van de watergangen	15% van de watergangen	0% van de watergangen

5. Vooruitblik maatregelen

Zoals te zien is in de huidige situatie, zijn nog niet alle watergangen van goede kwaliteit en is er nog een flinke opgave. Zoals gezegd doen we dat samen met gebiedspartijen.

In het 'palet' hiernaast is uiteengezet wat we kunnen doen om de waterkwaliteit en de ecologie te verbeteren. Dit zijn als het ware de "knoppen" waar we aan kunnen draaien voor verbetering van de waterkwaliteit in zowel de KRW-waterlichamen als het overig water. Een deel van de maatregelen uit het palet zijn reeds opgenomen in het KRW-maatregelenpakket. In onderstaande tabel is de strategie beschreven voor de inzet op de diverse thema's die niet onder de KRW zijn opgenomen. Deze door het college uitgesproken strategie is reeds met de commissie SKK gedeeld in de consultatie op 16 april jl. Daaronder is in tabel 2 de aanpak van specifieke gebieden en bijbehorende gebiedspartners weergegeven.

Op dit moment lopen de gesprekken met de gebiedspartijen nog volop. De uitkomsten van deze gesprekken en de keuzes die nog in de maatregelen te nemen zijn, worden, is de verwachting, in december 2020 met het algemeen bestuur besproken.

Figuur 6: Palet van instrumenten die invloed hebben op de waterkwaliteit.

Tabel 1: strategie voor het inzetten op de instrumenten om de waterkwaliteit te verbeteren.

Thema Strategie Gezond Water 2022-2027	
Emissiereductie	
Riooloverstorten	>> Maatregelen opgenomen onder 'schoon water in de stad'
Nieuwe stoffen	Doorzetten huidige aanpak onderzoek, innovatie en bewustwording.
Ecologische(re) inrichting van het watersysteem	
Vispasseerbare kunstwerken	Vismigratiemaatregelen, aanvullend op de maatregelen die in de KRW zijn opgenomen. Insteken op de vispassages met de hoogste prioriteit.
Natuurvriendelijke inrichting van oevers	Aanleg natuurvriendelijke oevers in overig water en, als zich kansen voordoen, in KRW-waterlichamen >> Meer maatregelen voor inrichting van het watersysteem onder 'levendige boerensloot', 'schoon water in de stad' en 'natuur- en ecologisch waardevolle gebieden'
Ecologische optimalisatie beheer en onderhoud	
Maaionderhoud, baggeren, kroos- en exotenbeheer	>> maatregelen opgenomen onder 'levendige boerensloot' en 'schoon water in de stad'

Voor een aantal gebiedspartners en gebieden creëren we een aparte aanpak, danwel zetten de huidige aanpak voort.

Tabel 2: strategie voor het stimuleren van de belangrijkste gebiedspartners.

Deelgebied	Strategie aanpak deelgebied en gebiedspartners
Schoon water in de stad	Stimuleren maatregelen door gemeenten door advies en financiële impuls, versterken samenwerking beheer en onderhoud. Voortzetten samen meten.
Levendige boerensloot	Stimuleren inrichting en beheer, voortzetten convenant met de fruitteelt. Voortzetten samen meten.
Natuur- en ecologisch waardevolle gebieden	Stimuleren onderzoek, behoud en uitbreiding ecologisch waardevolle potenties.